

WIELRENNEN

100 KEER VLAANDERENS MOOIESTE, 100 KEER AANBIJDING VAN EEN

De Ronde zij geprezen

De Hoogmis, Dé Ronde, Vlaanderen Mooieste... Superlatieven schieten tekort voor de Ronde van Vlaanderen, de meest bewierrookte wielerklassieker op aarde. Morgen is de 100e editie. Mooi moment voor de vraag: waarom is dat stoempen over heuvels vol keien zoveel meer dan wielrennen?

door Bert Dijkstra
en Raymond Kerckhoffs

In het Oudenaardse slunnegebied tussen religieus getinte zwerfverrijheid en de harde werkelijkheid van nog hardere poen mijmert ervaringsdeskundige Rik van Wallegghem over de toekomst van de Ronde van Vlaanderen. Aan de vooravond van de honderdste editie van de meest bewierrookte wielerklassieker op aarde ziet hij zichzelf zitten in één van de 185 doorleefde cafetjes langs het parcours.

"Stier", zegt de directeur van het Centrum Ronde van Vlaanderen, "ik zou tussen de mannen daar voorstellen om vijf euro te vragen als toegang voor een plek op de Oude Kwaremont, met mooie voorzieningen en een prima uitzicht op de renners. Ze zouden mij eerst stenglen en mij vervolgens onthoofden. Geld verlienen aan De Ronde is hier nog altijd vloeken in de kerk."

Altaar

Een stukje verderop in het Vlaamse land lacht het spiritueel verlichte hoofd van Eddy Merckx ons toe, omringd door engelen, met z'n fiets als altaar onder zich. Eeuwenlang hing op deze plek in de Paterskerk te Roeselare het icoon van Onze Lieve Vrouw Van Altijd Durende Bijstand. Toen de paters vertrokken, namen ze Onze Lieve Vrouw mee. Nu is de kerk een tijdelijk wiefemuseum, opgehangen aan de oude Vlaamse levenswijshouding: de koers (en dan met name De Ronde) is religie. Merckx als

Moeder Maria, een levensgroot kruis vol fietswralen, een winnaarskelk van de gevallen volksengel Frank Vandenbroucke in een tabernakel, naast een boek van de overleden renner met de misleidende titel 'Ik ben God niet'...

De oude vrome vrouwtjes van Roeselare moesten wel even slikken toen ze uitgewenning de inmiddels ontwijde Paterskerk binnenspjoeken en op de plek van hun Vrouw een tekening van 's werelds grootste wielrenner zagen hangen, maar niemand in Vlaanderen spreekt van godslastering. Waar kerk en koers zo met elkaar zijn verklonken als hier, bestaat blasfemie niet.

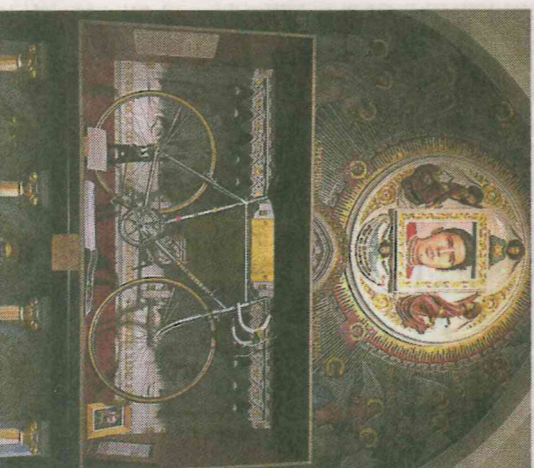
De Muur van Geraardsbergen, het met bonkige keien bevelde steile weggetje dat voert naar de kapel Onze-Lieve-Vrouw-vanden-Oudenberg, dient volgens de Vlamingen in één adem te worden genoemd met de Berlijnse en de Chinese Muur. Niet het kapelletje, maar het weggetje is het bedevaartsoord voor Vlaamingen, ook al werd 't vijf jaar geleden geschrapt uit het parcours van De Ronde, resulterend in een occulte rouwstoet vol woede.

De Koppenberg, een zo mogelijk nog valser keien klimmetje dat de marktkaemer van Vlaanderen wordt genoemd, is wel weer al enige tijd terug in De Hoogmis van het wielrennen, nadat het een kwart eeuw in de ban zat. De reden: de wedstrijdleider was in 1987 op het absurd smalle paadje met auto en al over de fiets van koploper Jesper Skibby gereden. Vroeger woonde Paul Hofman op de top. Op

de dag van de koers dacht hij dat hij God was. Hield de Schepper zelf z'n helmvocht boven, dan zette Paul 's morgens de wasmachine aan om het zeepwater af te voeren

Eddy Merckx op de plek van Onze Lieve Vrouw in de Paterskerk van Roeselare.
FOTO DE TELEGRAAF

via het gootje van de Koppenberg, zodat de renners er tijdens de klim geen gebruik van konden maken als ze de keien wilden ontwijken. Rik van Wallegghem: "Toen Hofman op een droge Ronde-dag met z'n tuislang ook nog het complete keienpad nat wilde spuiten om de koers hard te maken, heeft de organisatie moeten ingrijpen."

Onderaan de heuvel staat café De Koppenberg, met drie fietsen aan de gevel. Om ongeveer kwart voor één draaien de coureurs van De Ronde hier morgen de venijnige puist op. Om vijf uur in de ochtend opent uit-

bater Bert Bijls z'n deuren voor de eerste dorstige klanten, want de koersdag kan niet lang genoeg duren. Van Wallegghem: "En aan de bar is het exacte stijgingspercentage van De Koppenberg als gespreksonderwerp belangrijker dan het vluchtelingenvraagstuk."

Marc Peeters is kroegbaas van 't Sprankelend Toeval, waar koers en bier vrolijk in elkaar overvloeien. Alle bieren van Vlaanderen zijn hier te krijgen en in de als huiskamer vermomde bar hangen de kampioenstruiken van grote renners. "Iedereen trekt op de dag van De Ronde z'n beste pak

aan", zegt Peeters. "In de straat worden de ramen gekuisd en de stoepen geveegd. Ze komen hier drinken en naar de koers kijken op tv. Toidat de renners de Eikenberg naderen, 500 meter verderop. Dan gaan mijn klanten de mannen ter plekke aanmoedigen en blijf ik alleen achter in het café."

Niet altijd even gezond, die blinde adoratie voor De Ronde, vindt Peeters, in het verleden ook vier jaar werkzaam voor de Belgische wielerbond. "Jonge Vlamingen worden als wielrenner beoordeeld op hoe ze over heuvels vol keien kunnen rijden. En stuitieren ze een beetje goed omhoog, dan zijn ze meteen de nieuwe Tom Boonen. Zo krijgen we dus nooit meer een nieuwe Eddy Merckx. Komt zo'n ventje van twaalf naar de koers... Zonnebril op z'n kop. Pa draagt de fiets, zusje de wielren. Te vroeg over het paard getild, dat soort knapen." Hij neemt een slok van z'n Kwaremont-bier. "Echte Flandriens, de stoempers, de mannen die de keien opvreten, ze sterven uit."

Mannen als Briek Schotte zaliger. Foto's van zijn robuuste Vlaamse kop hangen als kunst in het Ronde van Vlaanderen-museum in Oudenaarde. Je blijft er gefascineerd naar kijken. Mannen ook als Roger de Cock, de oudste nog levende winnaar van Vlaanders Mooieste. "Daar heb je Roger de Cock!", roepen bezoekers van de Nacht van de Flan-driens als de oude baas het café binnenstapt. In 1952 liet hij iedereen achter zich, ook Briek Schotte. " 't Is me

toch wat", zegt de 88-jarige. "Ze zien me in Vlaanderen nog altijd als een vedette." We vragen hem: waarom is die Ronde hier toch zo vreselijk belangrijk? De oude kampioen haalt z'n schouders op. "In principe weet ik dat ook niet."

Onderdrukking

Zou het toch te maken hebben met de onderdrukking, die de Vlaamse trots lang gewangen heeft gehouden? FC Barcelona is meer dan een voetbalclub, want het symbool van de Catalaanse vrijheidsstrijd tegen het machtige Madrid. De Vlamingen werden als Nederlandstandstalgien lang onder de duim gehouden door de Franstalige minderheid. Tijdens De Ronde is niet toevallig de zwarte leeuw, afgebeeld op gele vlaggen, het strijdvluchtige symbool van Vlaanderen.

In vervolgen tijden was de koers het alibi om te ontvluchten aan het treurige bestaan als fabrieksarbeider. "Het volksvermaak, daarin schuilt de populariteit van De Ronde", benadrukt Patrick Lefevere, de meest succesvolle teammanager in de kasseienklassiekers van deze tijd. "Ze hadden geen televisie en volgden de koers via verhalen

Waar berik en

koers zo zijn

verklonken,

bestaat blasfemie

niet

MONUMENT, MAAR ALLEEN VOOR DE ECHTE 'STOEMPERS'

Liefst 68 van de 99 edities werden gewonnen door een Belg

die werden voorgelezen uit de gazetten. Het hele jaar werd er uitgekeken naar De Ronde, waarin zij hun helden zagen rijden. Dit was de koers voor hen, hun hoogtijdag."

Voor de Tweede Wereldoorlog was twee derde van de Vlamingen nog analfabeet. Ze verlieten zelden hun eigen dorp, werden afgebeeld in fabrieken of op het boerenland.

Rik van Walleghem: "Karel van Wijnendaele, de oprichter van De Ronde, was een slimme man. Hij was de wieljournalist bij *Sportwereld* en maakte van de renners echte helden. Hij schreef dat de coureurs uit het Vlaamse land in de Pyreneeën moesten vluchten voor hongerige grizzlyberen, terwijl de adelaars boven hun hoofd cirkelden. De lezers geloofden de verhalen; de renners uit hun streek werden mythische figuren. Ze wilden de mannen die ontspann waren aan het sobere, grijze Vlaamse

leven met hun eigen ogen in de Ronde van Vlaanderen aan het werk zien."

Het mooiste verhaal is misschien wel dat van de eerste Ronde na de Eerste Wereldoorlog. Ritten Vanlerberghe, bijgenaamd *de doodrijder van Lichtervelde*, beloofde voor de start in 1919 dat hij iedereen 'dood' zou rijden. Hij werd uitgelachen, maar Ritten was een oermens en demarreerde op 120 kilometer van de finish. Niemand was in staat bij hem in de buurt te komen. In plaats van in Gentbrugge direct op de piste stapte hij bij een *stamniee* om een ferme pint te pakken. Baandirecteur Oscar Braeckman wist hem daar weg te krijgen, anders had Ritten de finish waarschijnlijk nooit meer gezien. Te voet liep hij naar de eindstreep en riep ondertussen de toeschouwers toe dat ze beter naar huis konden gaan, omdat hij een halve dag voor lag op de rest. Met

ruim twaalf minuten vooraf sprong op de nummer twee Leon Buysse kwam Ritten Vanlerberghe over de meel, nog altijd een record.

In de Ronde van Vlaanderenstraat liggen, voor het stuwige monument van Karel van Wijnendaele, foto's van alle winnaars ingemetseld tussen keien. Halverwege het steile weggetje staat nog altijd het vernarnde café *D'Oude Hoere*, waar oma Georgette Huyssman (92) ruim een halve eeuw achter de bar stond. Haar kleinzoon Dries Devynys rijdt morgen mee in het peloton van De Ronde, pal langs D'Oude Hoere, waar de tijd badend in een huiskamer sfeer heeft stilgestaan. Buiten niet. Daar, naast het café, staat een joekel van een vip-tent te wachten op de commerciële gasten van de Ronde. Op de Oude Kwaremont is al een volledig vip-

dorp ingericht. Want het volk mag zijn trots dan strijd-justig bewaken, de pijp moet wel roken. Rik van Walleghem: "Alle Vlamingen die zeggen 'De Ronde is van ons' vergeten wel eens dat de koers ook betaald moet worden. Ja, er staan 700.000 mensen langs het parcours, maar die staan er gratis. En ja, Vlaanderen is helemaal gek van De Ronde, maar we koersen hier wel op een stukje aarde dat niet groter is dan een handdoek." Hij zucht. "We kunnen niet eens zeggen: België is een wielerland. Vlaanderen is een wielerland. We zijn met ons allen aan het navelstaren. En de karavaan trekt verder."

Een Vlaanderse beeld bestaat niet. Tom Boonen, de laatste echte held van De Ronde, als Belgisch kampioen 'stoempend' richting kapel op de top van De Muur. FOTO'S TIM DE WAELE

NIKI TERPSTRA: 'HEIMWEE NAAR DE MUUR'

Met een tweede plaats achter de Noor Alexander Kristoff was Niki Terpstra vorig jaar dicht bij een Nederlandse zege in de Ronde van Vlaanderen. De voormalig winnaar van Parijs-Roubaix heeft een voorkeur voor 'Vlaanderen Mooste'. "De start in Brugge is heel bijzonder. Mooi rond plein, waardoor het lijkt alsof je in een stadion komt. Met kippenvel op m'n

Niki Terpstra
FOTO CORBIS

armen vertrek ik uit Brugge." In zijn eerste jaren zat de Muur van Geraardsberg nog in het parcours. "Dat is voor mij nog altijd de mooiste klim uit Vlaanderen. Toen ik daar" naar boven reed, kreeg ik opnieuw kippenvel. Jammer dat die er niet meer in zit. Ik snap de nieuwe opzet wel, maar toch... De klim van De Muur hoort bij Vlaanderen."

WILD! FREEK VONK

Groenlandse haai

Bij het woord haai denken veel mensen aan een zwenmende moormachine, maar dat is alles behalve het geval. Er bestaan meer dan 400 soorten haaien en de meeste zijn helemaal niet zo groot.

De meeste haaien worden maar een meter, of misschien twee. De grote bekende haaien zijn natuurlijk de witte haai, de tijgerhaai en de stierhaai ('bullshark'), en deze zijn allemaal wel eens betrokken geweest bij aanvallen op mensen.

Desondanks behoren wij niet tot hun dieet. Ga maar na, we hebben ook nagenoeg geen vet op ons lijf in vergelijking met bijvoorbeeld een sappige zeehond. De groep van haaien kent vele gezichten, en dat laat vooral de Groenlandse haai zien. Dit is namelijk

Wij behoren niet tot het dieet van de witte haai

de traagste haai ter wereld. Hij zwemt extreem langzaam, ongeveer 1 km/uur. Dat is een aanpassing aan het extreem koude water van de Noord-Atlantische oceaan, waarin hij leeft. Hij komt meer noordelijk voor dan enige andere haalensoort en zwemt rond in de diepte onder het poolijs. De Groenlandse haai is daarmee de grootste vis die je in de poolwateren tegenkomt. Ze kunnen namelijk meer dan vijf meter lang worden en Groenlandse haaien behoren daarmee tot de grootste haaiensoorten.

Wat een gevaartest! Het zijn ook absoluut geen koukleumen. Door gaans zwemmen ze in water dat 2-7 graden is, en op diepten tussen de 300-600 meter, maar ook op meer dan 1.200 meter diepte. Groenlandse haaien eten eigenlijk

Zeehonden vangen door slim te zijn

alles. Vissen, zeehonden, zeevogels, levend of aas; het maakt ze niet uit. Maar hoe vangt de sloomste haai ter wereld een zeehond? Vooral door slim te zijn. Waarschijnlijk valt hij nietsvermoedende, slapende zeehonden aan, die ronddobbelen in de poolwateren. Daar zijn de zeehonden namelijk veilig voor een ander plaatselijk roofdier: de ijsbeer.

Maar op een sluwe, gecamoufleerde haai hadden ze misschien niet gerekend. Wanneer een zeehond slaapt, zijn beide hersenhelften in rust, net als bij ons.

Dat is anders dan bij walvisachtigen, waarbij steeds één hersenhelft in rust is en de andere alert blijft. Een haai zal een dolfin dus niet zo snel ongezien kunnen besluiten, maar een zeehond nadert hij stiltejes, totdat hij zó dichtbij is dat hij een ferme hap kan nemen en de zeehond niet meer kan ontsnappen.

En zo komt zelfs een slome haai toch aan zijn vliegensvlugge prooi!

Dr. Freek Vonk is als wetenschappelijk medewerker verbonden aan Naturalis in Leiden.